

Výchova a vzdelávanie žiakov
so zdravotným znevýhodnením.

Inovovaná časť školského
vzdelávacieho programu

OBSAH

Vymedzenie cieľov, poslania a zamerania školy.....	2
Školský podporný tím.....	3
Všeobecné podporné opatrenia pre pedagógov pri práci so všetkými žiakmi ZŠ.....	4
Podporné opatrenia.....	5
Individuálny vzdelávací program.....	7
Zásady pri práci so žiakmi so zdravotným znevýhodnením.....	8
Vyučovanie špecifických predmetov ILI, RŠF, TKC.....	17
Hodnotenie žiakov so zdravotným znevýhodnením.....	18
Špeciálnopedagogická intervencia.....	18
Spolupráca so zákonným zástupcom a podiel žiaka na vyučovacom procese.....	19
Vyhodnotenie – kontrola IVP.....	19
PRÍLOHY:.....	20

Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov s nadaním v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania

Vymedzenie cieľov, poslania a zamerania školy

Cieľ, poslanie a zameranie školy vychádza z princípov výchovy a vzdelávania v § 3 školského zákona 245/2008. V rámci týchto princípov sa naša škola hlási k princípom inkluzívneho vzdelávania (§3 písm. e),d), f) ktoré je uskutočňované na základe rovnoprávnosti prístupu k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca a jeho spoluzodpovednosti za svoje vzdelávanie. Taktiež sa stránime všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie a posilňujeme výchovnú stránku vzdelávania prostredníctvom všetkých vyučovacích predmetov, ale aj špecifickými výchovnými aktivitami zameranými na rozvoj emocionálnej inteligencie – citov, emócií, motivácie, záujmov, socializácie, komunikácie, sebakontroly a sebariadenia, mravných hodnôt a tvorivosti.

Pod pojmom

- **inkluzívne vzdelávanie** sa rozumie spoločná výchova a vzdelávanie žiakov, uskutočňovaná na základe rovnosti príležitostí a rešpektovania ich výchovno-vzdelávacích potrieb a individuálnych osobitostí, podporujúca ich aktívne zapojenie do výchovno-vzdelávacích činností školy a školského zariadenia.
- **špeciálnou výchovno-vzdelávacou potrebou** sa rozumie požiadavka určená diagnostikou v zariadeniach poradenstva a prevencie na poskytnutie podporného opatrenia vo výchove a vzdelávaní (ďalej len „podporné opatrenie“) žiakovi podľa písmen j) až p) podľa § 2 školského zákona 245/2008 žiakovi, ktorého zdravotný stav, sociálne podmienky, jazykové schopnosti, nadanie, správanie, kognitívne schopnosti, motivácia, emocionalita, tvorivosť alebo zručnosti vyžadujú poskytnutie podporného opatrenia,
- **žiakom so zdravotným znevýhodnením** sa rozumie žiak so zdravotným postihnutím, žiak chorý alebo zdravotne oslabený, žiak s vývinovými poruchami, žiak s poruchou správania,
- **žiakom so zdravotným postihnutím** sa rozumie žiak s mentálnym postihnutím, sluchovým postihnutím, zrakovým postihnutím, telesným postihnutím, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami alebo s viacnásobným postihnutím,
- **žiakom chorým alebo zdravotne oslabeným** sa rozumie žiak s ochorením, ktoré je dlhodobého charakteru, a žiak vzdelávajúci sa v školách pri zdravotníckych zariadeniach,
- **žiakom s vývinovými poruchami** sa rozumie žiak s poruchou aktivity a pozornosti; žiak s vývinovou poruchou učenia,
- **žiakom s poruchou správania** sa rozumie žiak s narušením funkcií v oblasti emocionálnej alebo sociálnej okrem žiaka uvedeného v písmene n) podľa § 2 školského zákona 245/2008,
- **žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia** sa rozumie žiak žijúci v prostredí, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností dieťaťa alebo žiaka, nepodporuje jeho socializáciu a neposkytuje mu dostatok primeraných podnetov pre rozvoj jeho osobnosti,
- **žiakom s nadaním** sa rozumie žiak, ktorý má nadpriemerné schopnosti v intelektovej oblasti, v oblasti umenia alebo športu alebo v týchto oblastiach dosahuje v porovnaní s rovesníkmi mimoriadne výsledky alebo mimoriadne výkony a prostredníctvom výchovy a vzdelávania sa jeho nadanie cielene rozvíja.

Systém podpory a práce postavený na rozvoji žiaka v školskom prostredí vychádza z podporných úrovní 1. – 5. stupňa definovaných v § 131 školského zákona 245/2008 a bližšie popísaných ministerstvom školstva najmä v podpornej úrovni [1. stupňa](#) a [2. stupňa](#). To zahŕňa premenu školy na učiace sa spoločenstvo, demokratické prostredie s kritickým myslením, budovanie zdravých vzťahov či kultúry, rešpektu a úcty. Úlohy zamestnancov sa vzájomne dopĺňajú, prelínajú a smerujú ku komplexnému rozvoju žiaka.

Podporná úroveň 1. stupňa: Pedagogický zbor, ktorý je najbližšie k žiakom ako kľúčová vzťahová osoba (triedny učiteľ, pedagogický asistent, výchovný poradca, vychovávateľ).

Podporná úroveň 2. stupňa: v našej škole je vybudovaný **školský podporný tím** (ďalej len „ŠPT“) zložený z odborných a pedagogických zamestnancov, ktorí spoločne pomáhajú vytvárať prijímajúcu a podporujúcu atmosféru vo výchovno-vzdelávacom procese každého žiaka, prihliadajúc na jeho individuálne schopnosti, obmedzenia a ťažkosti a zároveň pomáhajú rozvíjať podporu a dôveru medzi školským prostredím a rodinou dieťaťa.

Od školského r. 2020/2021 nastúpila naša škola na **cestu k inkluzívnemu vzdelávaniu** so snahou budovať inkluzívnu klímu, kultúru školy, orientovať svoju pozornosť na potreby každého žiaka bez rozdielu a tímovú kooperáciu s pedagogickým zborom v škole.

Naša škola je otvorená pre vzdelávanie všetkých žiakov v rozsahu a kvalite zodpovedajúcej individuálnym potrebám žiaka, triedy a školy. Pri práci využívame inkluzívny prístup, aby každé dieťa bolo vnímané ako jedinečné a necítilo sa odmietané. Chceme tak zabezpečiť ústavný rovný prístup k vzdelávaniu pre všetkých žiakov, primeraný rozvoj ich schopností, dosiahnutie primeraného stupňa vzdelania a ich primeraného začlenenia do spoločnosti.

Školský podporný tím

V škole pracuje **školský podporný tím**, ktorého súčasťou sú dvaja školskí špeciálni pedagógovia, školský psychológ, sociálny pedagóg a výchovný poradca. Činnosť ŠPT sa riadi § 84a) zákona 138/2019 o pedagogických a odborných zamestnancoch, procesnými, výkonovými a obsahovými [štandardami](#) i popísanými úrovňami podpory, predovšetkým podpornými úrovňami [1. a 2. stupňa](#), ale aj metodickými usmerneniami VÚDPaPu (napr. [ŠPT, 2022](#)). Tento ŠPT úzko spolupracuje a je metodicky usmerňovaný centrami poradenstva a prevencie (ďalej len „CPP“). V škole ŠPT spolupracuje s pedagogickými zamestnancami, vedením školy, vychovávateľmi a zákonnými zástupcami žiakov s cieľným zameraním na inkluzívnu podporu každého žiaka.

Členovia ŠPT poskytujú žiakom, zákonným zástupcom a učiteľom :

- poradenstvo a podporu pri implementácii úprav obsahu foriem a metód práce v triedach na podporu všetkých žiakov,
- intervencie, reflexie žiakom, zákonným zástupcom a učiteľom,
- mediáciu a podporu spolupráce zákonného zástupcu a učiteľa,
- kariérové poradenstvo žiakom a ich zákonným zástupcom,
- preventívne programy v triedach,
- depistáže, besedy, diskusie a podľa potreby sa zúčastňujú na rodičovských združeníach.

Pôsobenie týchto zamestnancov je plne v súlade s cieľmi výchovy a vzdelávania, so školským zákonom a najlepším záujmom dieťaťa. Samotná činnosť tímu nepodlieha špeciálnemu súhlasu zákonných zástupcov. Činnosť ŠPT je podporná, partnerská a otvorená v súlade s vysokým štandardom etiky, transparentnosti a s informačnou povinnosťou vo vzťahu k zákonným zástupcom. Držíme sa zásady, že zákonný zástupca je partner školy a je nielen informovaný, ale aj priamo zapojený do podpory dieťaťa.

Hlavné úlohy ŠPT:

- **vyhľadávanie a identifikácia zdrojov a rizík** u žiakov, tried, učiteľov (napr. nástup prvákov, prechod piatakov na druhý stupeň, podpora deviatakov, kariérový rozvoj žiakov, príchod nového žiaka, zápis do 1. ročníka),
- **preventívne a depistážne programy** - preventívne aktivity s celými triedami, prevencie rizikového správania, kariérové poradenstvo. Tieto aktivity realizujú učители v spolupráci s podporou členov ŠPT alebo externých subjektov:
  - 1. ročník – Zippyho kamaráti
  - 5. – 9. ročník – Cesta emocionálnej zrelosti
  - 6. – 9. ročník – Program Chuť žiť
- **poradenstvo a vzdelávanie učiteľov a zákonných zástupcov** - podpora vedenia školy pri naplňaní vízie o smerovaní školy a participácia na vytvorení kvalitného a dlhodobého plánu profesijného rozvoja,
- **cielené intervencie** u žiakov, zákonných zástupcov a učiteľov: reedukácia porúch učenia, využitie terapeutických metód v skupinách i individuálne (napr. arteterapia, muzikoterapia, terapia hrou), mediácia konfliktov, napr. s využitím nenásilnej komunikácie, individuálna reflexia so žiakmi, špecifická podpora triednych učiteľov,
- **mentoring pedagogických asistentov** - práca pedagogických asistentov je koordinovaná školským špeciálnym pedagógom. ŠPT pedagogických asistentov odborne podporuje, sprevádza v práci a pomáha pri špecifickej podpore žiakov v riziku, ale aj celej triedy. Pedagogický asistent je súčasťou podporného tímu, jeho úloha je primárne viazaná k triede, učiteľom, ktorým pomáha pri uskutočňovaní podpory všetkým žiakom.

Všeobecné podporné opatrenia pre pedagógov pri práci so všetkými žiakmi ZŠ

- Ak bol žiak hodnotený nedostatočný, môže byť preskúšaný znova v prípade, ak bol jeho slabý výsledok zapríčinený jeho aktuálnym zdravotným alebo psychickým stavom.
- Na začiatku hodiny stanoviť program a na konci ho zrekapitulovať, pravidelne robiť prehľad prebratého učiva alebo činnosti, opakovať a upevňovať vedomosti a zručnosti.
- Pre ľahšie pochopenie vysvetľovaného učiva sa odporúča používať názorné ukážky konkrétnych predmetov.
- Jasne dokomunikovať požiadavky na správanie a prácu žiaka.
- Rozvíjať základné myšlienkové operácie prostredníctvom rozvoja schopnosti počúvať, rozumieť hovorenému a formulovať vlastné výpovede.
- Spolupracovať so zákonnými zástupcami a oboznámiť ich s konkrétnymi problémami žiaka.
- Rešpektovať individuálne psychomotorické tempo žiaka, predĺžiť časovú dotáciu, poskytnúť mu dostatočný čas na vypracovanie úloh
- Pred žiak predkladať iba reálne ciele. Výkony žiaka hodnotiť vzhľadom k jeho možnostiam, porovnávať jeho predchádzajúce výkony - súťaženie so sebou samým.
- Využívať zásadu „často, ale v menšom rozsahu“, žiaka hodnotiť priebežne, vopred ho informovať, kedy bude skúšaný.
- Neodporúča sa písať písomky ako bleskovky alebo päťminútovky.
- Pomôcť žiakovi prekonať prípadný neúspech, aby sa u neho neprehlboval pocit menejcennosti v porovnaní so spolužiakmi, poverovať ho úlohami, v ktorých by mohlo byť úspešný. Nikdy nezosmiešňovať žiaka za jeho slabší alebo neúspešný výkon.
- Pozitívne motivovať, podporovať vo vykonávanej činnosti, využívať pochvalu, ocenenie a povzbudenie.

- Dať žiakovi príležitosť ukázať svoje silné stránky a priebežne ho oceňovať za drobné úspechy. Je veľmi dôležité, aby pedagóg žiaka nestrápnal, neponižoval a nezosmiešňoval. Pre žiaka je primárne dôležité zachovať si sebaúctu.
- Budovať v triede rešpektujúcu a bezpečnú atmosféru.
- Pomôcť žiakom zaradiť sa do skupinových aktivít.
- Mať porozumenie, pružnosť, trpezlivosť, pomáhať na individuálnej úrovni.

Podporné opatrenia

Škola na podporu **výchovno-vzdelávacích potrieb** žiakov podľa § 2 h) školského zákona poskytuje podporu všetkým žiakom a to tak, že *zabezpečuje podmienky, organizáciu a realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu spôsobom, ktorý primerane zodpovedá potrebám telesného, psychického a sociálneho vývinu žiakov v úzkej spolupráci so ŠPT:*

- a) poskytuje všetkým žiakom podporu na podpornej úrovni 1. stupňa, ako sú preventívne programy, pravidelné osobné konzultácie zákonných zástupcov s učiteľmi, kariérové poradenstvo
  - triedny učiteľ zodpovedá za budovanie pozitívnej klímy v triede, snaží sa o vytváranie zdravých vzťahov, identifikuje potreby, prekážky a riziká a zameriava sa na ich riešenie a na možnosti ako im predchádzať, pravidelne realizuje skrining dochádzky, prospechu a správania žiakov prostredníctvom triednických hodín, internetovej žiackej knižky a triednej knihy,
  - ŠPT v spolupráci s vyučujúcimi poskytuje návrhy pre zlepšenie, špecificky sleduje rizikové faktory ako je adaptácia žiakov prvého ročníka ZŠ, prechod na druhý stupeň ZŠ, prestup alebo odchod žiaka, obdobie dospievania a snaží sa o elimináciu záškoláctva,
  - pedagogický asistent vytvára rovnosť príležitostí vo výchove a vzdelávaní, pomáha žiakovi/žiakom pri prekonávaní architektonických, informačných, jazykových, zdravotných, sociálnych alebo kultúrnych bariér, vytvára pre žiakov edukačné materiály a podporuje žiakov, ktorí to v danom momente potrebujú,
  - vychovávateľ aktívne participuje na vzdelávacej a výchovnej činnosti žiakov pred/po vyučovaní, úzko spolupracuje s triednym učiteľom, pedagogickým asistentom, členmi ŠPT,
  - výchovný poradca vykonáva činnosť výchovného poradenstva prostredníctvom informačných, koordinačných, konzultačných, metodických a ďalších činností.
- b) umožňuje všetkým žiakom prístup k ŠPT a jeho službám, keď to v priebehu celej školskej dochádzky žiak alebo zákonný zástupca potrebuje pre individuálnu podporu v kríze, životných ťažkostiach,
- c) umožňuje prácu v škole a triedach aj zamestnancom CPP pri preventívnej činnosti, krízovej intervencii, skriningu i spolupráci na podpore žiakov a zákonných zástupcov v úzkej súčinnosti so ŠPT,
- d) informuje rodičov, žiakov a zamestnancov cez webovú stránku školy, nástenky, internetovú žiacku knižku o ďalšej podpornej činnosti,
- e) spolupracuje s ďalšími subjektami a siet'uje sa s CPP, políciou, sociálnou kuratelou, lekármi a ďalšími organizáciami pre komplexnejšiu podporu všetkých detí.

Podľa §145b ods.1 písmeno a) školského zákona sa môžu poskytnúť všetkým žiakom nasledovné podporné opatrenia:

1. **Všeobecné podporné opatrenia** sú poskytované všetkým žiakom bez rozdielu a bez nutnosti vyjadrenia pedagogického zamestnanca, odborného zamestnanca alebo CPP
  - a. prevencia na podporu fyzického zdravia, duševného zdravia a prevencia výskytu rizikového správania,
  - b. krízová intervencia

V podmienkach **všeobecnej podpory** s využitím všeobecných podporných mechanizmov školského vzdelávacieho programu učiteľia vytvárajú v triedach takú atmosféru spolupráce, slobody

a zodpovednosti, podpory a diferencovaného prístupu v hodnotení a metódach, že žiak dokáže účinne napredovať bez ďalších úprav,

2. **Cielené podporné opatrenia** - k ich poskytnutiu je potrebné vyjadrenie pedagogických zamestnancov školy, odborných zamestnancov školy alebo vyjadrenie CPP

- a. poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní,
- b. zabezpečenie činností na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy,
- c. zabezpečenie poskytovania kurzu vyučovacieho jazyka školy alebo inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy,
- d. zabezpečenie doučovania alebo cieleného učenia na dosiahnutie najvyššieho individuálneho kognitívneho potenciálu žiaka,
- e. činnosť na podporu sociálneho zaradenia,
- f. činnosť na podporu predchádzania ukončenia školskej dochádzky v nižšom ako poslednom ročníku základnej školy alebo strednej školy,
- g. poskytovanie zdravotnej starostlivosti,
- h. zabezpečenie úpravy priestorov školy určených na podporu vnímania a nadobúdanie zručností,
- i. odstraňovanie fyzických bariér v priestoroch školy alebo školského zariadenia a organizačných bariér pri výchove a vzdelávaní,
- j. zabezpečenie diétného stravovania,

Škola zároveň poskytuje špecifickú podporu aj žiakom, ktorí podľa § 2 i) 245/2008 školského zákona majú **špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby** určené diagnostikou v zariadeniach poradenstva a prevencie na poskytnutie podporného opatrenia vo výchove a vzdelávaní (ďalej len „podporné opatrenie“) žiakovi, ktorého zdravotný stav, sociálne podmienky, jazykové schopnosti, nadanie, správanie, kognitívne schopnosti, motivácia, emocionalita, tvorivosť alebo zručnosti vyžadujú poskytnutie podporného opatrenia:

1. **Všeobecné podporné opatrenia** sú poskytované všetkým žiakom bez rozdielu a bez nutnosti vyjadrenia pedagogického zamestnanca, odborného zamestnanca alebo CPP
  - a. prevencia na podporu fyzického zdravia, duševného zdravia a prevencia výskytu rizikového správania,
  - b. krízová intervencia
    - v podmienkach **všeobecnej podpory** s využitím všeobecných podporných mechanizmov školského vzdelávacieho programu učiteľia vytvárajú v triedach takú atmosféru spolupráce, slobody a zodpovednosti, podpory a diferencovaného prístupu v hodnotení a metódach, že žiak dokáže účinne napredovať bez ďalších úprav,
2. **Cielené podporné opatrenia** - k ich poskytnutiu je potrebné vyjadrenie pedagogických zamestnancov školy, odborných zamestnancov školy alebo vyjadrenie CPP
  - a. poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní,
  - b. zabezpečenie činností na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy,
  - c. zabezpečenie poskytovania kurzu vyučovacieho jazyka školy alebo inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy,
  - d. zabezpečenie doučovania alebo cieleného učenia na dosiahnutie najvyššieho individuálneho kognitívneho potenciálu žiaka,

- e. činnosť na podporu sociálneho zaradenia,
  - f. činnosť na podporu predchádzania ukončenia školskej dochádzky v nižšom ako poslednom ročníku základnej školy alebo strednej školy,
  - g. poskytovanie zdravotnej starostlivosti,
  - h. zabezpečenie úpravy priestorov školy určených na podporu vnímania a nadobúdanie zručností,
  - i. odstraňovanie fyzických bariér v priestoroch školy alebo školského zariadenia a organizačných bariér pri výchove a vzdelávaní,
  - j. zabezpečenie diétného stravovania,
3. **Špecifické podporné opatrenia** – k ich poskytnutiu je potrebné vyjadrenie CPP
- a. poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy obsahu výchovy a vzdelávania a hodnotenia výsledkov dosiahnutých žiakmi vo výchove a vzdelávaní,
  - b. činnosť na podporu dosahovania školskej spôsobilosti,
  - c. skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia,
  - d. zabezpečenie vzdelávania sa vo vyučovacom predmete alebo vo vzdelávacej oblasti vo vyššom ročníku,
  - e. zabezpečenie osobitných foriem komunikácie žiaka so zdravotným postihnutím so školou alebo so školským zariadením,
  - f. špecializované kariérové poradenstvo,
  - g. zabezpečenie pôsobenia pedagogického asistenta v triede,
  - h. zabezpečenie sebaobslužných úkonov podľa osobitného predpisu ^{80c}) v čase výchovno-vzdelávacieho procesu,
  - i. poskytnutie špeciálnych edukačných publikácií a [kompenzačných pomôcok](#)

Individuálny vzdelávací program

Podľa **individuálneho vzdelávacieho programu** sa s informovaným súhlasom zákonného zástupcu môže vzdelávať:

- a) žiak, ktorého špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby neumožňujú, aby sa vzdelával podľa školského vzdelávacieho programu školy,
- b) žiak, ktorému bolo povolené individuálne vzdelávanie v základnej škole.

Individuálny vzdelávací program pre žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami na základe odporúčania zariadenia poradenstva a prevencie vypracuje pedagogický zamestnanec poverený riaditeľom školy v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom, pedagogickým asistentom a odborným zamestnancom školy a po konzultácii so zákonným zástupcom; ak ide o žiaka základnej školy najmenej v piatom ročníku alebo o žiaka strednej školy, aj po konzultácii s týmto žiakom.

Individuálny vzdelávací program obsahuje podporné opatrenia a úpravy jednotlivých častí školského vzdelávacieho programu podľa špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiaka, najmä úpravu obsahu, metód, foriem, spôsobu hodnotenia a spolupráce s odbornými zamestnancami.

Pri výbere metód, foriem a prístupov uplatňovaných vo výchove a vzdelávaní je nevyhnutné zohľadňovať množstvo faktorov:

- Rešpektovať individuálne tempo.
- Používať konkrétnosť a názornosť pri práci.
- Štruktúrovať zreteľne učivo a vyučovací proces.
- Využívať metódy malých krokov.
- Používať primerané množstvo podnetov.

- Zapojiť zmyslové vnímanie (zapojiť čo najviac zmyslov).
- Zohľadňovať úroveň jemnej a hrubej motoriky.
- Podporovať žiaka do takej miery, do akej je to potrebné (žiadúce).
- Podporovať profesijnú prípravu.
- Spolupracovať so zákonnými zástupcami žiaka.
- Využívať multidisciplinárnu podporu PZ/OZ školy, školského zariadenia a CPP.
- Zohľadňovať aktuálny psychický a zdravotný stav žiaka.

Metódy pri sprostredkovaní poznatkov žiakom sú:

- Viacnásobné opakovanie informácie – umožniť čo najzrozumiteľnejšie prijať informáciu.
- Nadmerné zvýraznenie informácie – napr. predmet – pozadie.
- Multisenzorické sprostredkovanie – prijímať informácie viacerými zmyslami.
- Optimálne kódovanie – zostavovanie znakov a grafém tak, aby sa dali čo najľahšie rozlíšiť.
- Sprostredkovanie náhradnými komunikačnými systémami – pri absencii hovorenej reči.
- Modifikácia kurikula – formálna a obsahová úprava obsahu edukácie.
- Intenzívna motivácia –vyvolať čo najväčšiu motiváciu pre žiadané aktivity.
- Algoritmizácia kurikula – rozloženie väčších celkov na menšie v logickej následnosti.
- Zapojenie kompenzačných technických prístupov – podľa druhu a stupňa postihnutia.
- Postupná symbolizácia –od reálnych predmetov cez zmenšenie, k obrazom- symbolom.
- Zapojenie náhradných kanálov – napr. pri absencii vizuálnych zmyslov.
- Pozitívna psychická tonizácia – snaha o vytvorenie psychickej pohody pre žiaka.
- Zapájanie žiakov do riešenia reálnych životných situácií, prípadne tieto situácie umelo navodiť, využívať terapie (ergoterapia, muzikoterapia).
- Využívanie inštrukčných médií.

Zásady pri práci so žiakmi so zdravotným znevýhodnením

1. Žiak so sluchovým postihnutím

Zásady pri práci

- dôkladne sa oboznámiť s diagnózou a prognózou sluchového postihnutia žiaka,
- akceptovať sluchové postihnutie a jeho dôsledky vo vyučovacom procese,
- akceptovať psychický, fyzický a zdravotný stav žiaka, druh a stupeň zdravotného znevýhodnenia, ak má vplyv na úroveň a výsledky práce v príslušnom predmete,
- umiestniť v miestnosti žiaka tak, aby čo najlepšie počul výklad učiteľa a zároveň si mohol pomáhať odzeraním – učiteľovi musí dopadať svetlo na tvár – dbať na primerané osvetlenie a akustickú kvalitu miestnosti,
- pri komunikácii artikulovať čisto, rozprávať v prirodzenom rytme reči, zvolna, tvárou k žiakovi, bez prechádzania sa po triede,
- využívať dostupné pomôcky (obrázky, interaktívna tabuľa, PC a pod.) na čo najväčšiu názornosť vyučovania,
- zohľadňovať absenciu, neúplnosť, skreslenie sluchových predstáv, zhoršenú kvalitu analyticko-syntetickej činnosti, spätnú väzbu s horšou rozlišovacou schopnosťou,
- spätnou väzbou kontrolovať pochopenie a porozumenie zadaniu (odpoveď „áno“ považovať za nedostačujúcu), žiak má povolené otázky aj v priebehu práce, usmerňovať ho v prípade potreby v samostatnej práci (dohodnúť signál, ktorým oznámi potrebu pomoci),
- pri skúšaní uprednostniť formu, ktorá je pre neho výhodnejšia,
- prihliadať na vynaložené úsilie, svedomitosť, individuálne schopnosti,

- poskytovať v dostatočnom množstve pozitívnu spätnú väzbu, oceňovať nielen výsledok, ale aj snahu,
- optimalizovať prijímanie, spracovanie, produkovanie a odovzdávanie informácií podľa jeho možností a schopností,
- rešpektovať pomalšie tempo pri písaní, zvýšiť časovú dotáciu,
- pri výklade nového učiva si sústavne overovať porozumenie spätnou väzbou.

Slovenský jazyk a literatúra

- systematicky formovať a rozvíjať komunikačné schopnosti žiaka,
- povoliť tiché slabikovanie jednotlivých hlások pri čítaní,
- rozvíjať naratívne schopnosti, čítanie s porozumením (dôraz na porozumenie textu),
- zoznamovať žiaka s náročnejšími slovami na dekódovanie pred čítaním samotného textu,
- čítaniu musí predchádzať a nasledovať rozhovor o čítanom texte,
- diktáty písať individuálne so špeciálnym pedagógom, ak nie je možnosť nahradiť ich doplnovačkami,
- rozvíjať komunikačné schopnosti,
- učiť rozprávať pomocou obrázkov, tvorením krátkeho príbehu,
- učiť žiaka pracovať so slovníkom,
- žiak si tvorí vlastné slovníčky nových slov,
- využívať na učenie slovné hry a aktivity,
- spájať slová s vizuálnymi podnetmi,
- vysvetľovať význam slov,
- pri hodnotení diktátov sa treba zamerať iba na chyby, na ktoré je diktát zameraný (žiak so sluchovým postihnutím nezachytí dĺžky slabík, koncovky slov, mäkkosť slabík) – tieto chyby opraviť, ale neklasifikovať,
- diktát neopravovať červenou farbou, nehodnotiť horšou známku ako 3, prípadne vyčíslieť počet chýb.

Matematika

- rešpektovať osobné pracovné, psychomotorické tempo pri vypracovávaní úloh, zadávať menej úloh v písomných prácach,
- poskytnúť žiakovi viac času pri písomných a ústnych odpovediach,
- kontrolovať jeho prácu a postupnosť krokov pri numerických operáciách a pre lepšiu orientáciu v slovných úlohách preformulovať zadanie,
- rozkrokovat' úlohy – pri slovných úlohách, pyramídových úlohách, reťazovkách, zložených úlohách,
- nezadávať úlohy limitované časom (päťminútovky),
- zautomatizovať správny algoritmus počítania, ktorý si žiak dokáže zapamätať a aplikovať v praktických úlohách.

Cudzí jazyk

- pri výklade nového učiva si sústavne overovať porozumenie spätnou väzbou,
- rozvíjať žiakove komunikačné schopnosti, vysvetľovať význam slov,
- učiť žiaka rozprávať pomocou obrázkov, tvorením krátkeho príbehu,
- rozvíjať tvorenie otázok a odpovedí,
- učiť žiaka pracovať so slovníkom,
- žiak si tvorí vlastné slovníčky nových slov,
- využívať na učenie slovné hry a aktivity,
- zameriavať sa na zvládnutie slovnej zásoby, prekladu (nie kalku – doslovného prekladu),
- zamerať sa na praktické používanie cudzieho jazyka, nové slovíčka spájať do konverzácie,

- slovnú zásobu skúšame priradovaním (obrázky, pexeso, situačné karty).

Ostatné predmety

- pri ústnom skúšaní poskytovať žiakovi dostatok času, aby si mal možnosť ústnu odpoveď premyslieť - stres zhoršuje zrozumiteľnosť, poskytovať pomocné otázky, záchytné body, možnosť opravy, využívať i uzatvorené otázky, na ktoré môže odpovedať jednoslovné, netrvať na odpovedi celou vetou,
- pri nedostatočnom porozumení prečítaného textu zvýrazniť kľúčové slová, preveriť celkové porozumenie zadaných úloh až potom zadávať písomnú prácu,
- nové učivo žiakovi vysvetľovať po krokoch, dodržiavať postupnosť od jednoduchšieho k zložitejšiemu, zložitejšie zadania rozkladať na kratšie časti.

2. Žiak so zrakovým postihnutím

Zásady pri práci

- na prácu v škole používať špeciálnu lavicu, ktorá pomáha eliminovať neželané svetelné odrazy,
- dbať na primerané osvetlenie, prípadne osvetlenie pracovnej plochy – preferovať denné svetlo, ktoré tlmíme žalúziami. Umelé osvetlenie je menej vhodné, podľa potreby vypínať prvý rad osvetlenia nad lavicou. Umelé svetlo zvyšuje svetelné odlesky, čo znižuje zrakovú ostrosť a viditeľnosť,
- využívať výrazné a sýte farby,
- priebežne žiaka upozorňovať na všetky zmeny / premiestnenie nábytku, prípadné stavebné úpravy apod./,
- dbať o tyflohygienu – niekoľkokrát denne relaxovať so zatvorenými očami a viesť k tomuto návyku,
- akceptovať poruchy vnímania priestoru, rešpektovať oslabenie vizuálno-motorickej koordinácie, obmedzenia súvislej zrakovej práce a obmedzenia v pohybe / na hodinách telesnej výchovy/,
- poskytovať žiakovi bohaté možnosti skúmať svoje okolie, aby sa rozvíjala predstavivosť a tvorivosť,
- rozvíjať kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií,
- podporovať cvičeniami schopnosť orientácie sa v priestore a samostatného pohybu žiaka,
- využívať na vyučovaní kompenzačné pomôcky /čítacia a televízna lupa, Pichtov písací stroj/.

Ostatné predmety

- vedomosti preverovať najmä ústnym skúšaním / prípadne s pomocnými otázkami/,
- vo výkonoch povzbudzovať a motivovať pokrokom ktorý žiak dosiahol,
- pri nedostatočnom porozumení prečítaného textu zvýrazňovať slová, lineatúru,
- nehodnotiť úpravu a estetickú stránku grafického, písomného prejavu,
- v prípade potreby jej pripravovať zväčšený text,
- uplatňovať pokojný, jednoznačný a zároveň povzbudzujúci prístup,
- podporovať vzdelávanie v Braillovom písme, využívanie učebníc a učebných textov v Braillovom písme,
- modifikovať učebné osnovy/vzdelávacie štandardy (pracovné vyučovanie, výtvarná výchova, telesná výchova, matematika – geometria, formulácie príkladov, fyzika a chémia – oblasť praktických cvičení, informatika),
- podporovať písanie na stroji pre nevidiacich,
- využívať reliéfne obrázky a grafický materiál v rôznom spracovaní,
- využívať vhodné didaktické pomôcky a modely vhodnej veľkosti,
- používať upravené rysovacie potreby,
- využívať opisnú formu vysvetľovania učiva, zvukových nahrávok,

- prispôbiť časovú dotáciu na jednotlivé druhy činností,
- sústavný verbálny kontakt vyučujúceho so žiakom, slovné komentovať dianie,
- usmerňovať žiaka v priestore, známom i neznámom,
- umožniť korekčných a kompenzačných pomôcok,
- vypestovať a dodržiavať systém v ukladaní osobných i spoločných vecí,
- vzdelávať bežným typom písma, upraveným podľa odporúčania CPP (veľkosť, font písma),
- využívať upravené texty, a to po technickej i obsahovej stránke (kombinovane postihnutí žiaci),
- používať špeciálne písacie potreby s cieľom vytvorenia kontrastu, špeciálnych zošitov s upravenou výškou riadka.

3. Žiak s telesným postihnutím

Zásady pri práci

- akceptovať problémy žiaka spojené s jeho telesným postihnutím,
- rešpektovať špecifiká osobnosti žiaka s telesným postihnutím,
- dôkladne sa oboznámiť s diagnózou a prognózou žiaka s telesným postihnutím,
- zohľadňovať špeciálno-pedagogické potreby žiaka, ktoré vyplývajú z jeho telesného postihnutia,
- rešpektovať správanie a prejavy žiaka spôsobené jeho telesným postihnutím,
- podporovať a primerane usmerňovať sebarealizáciu žiaka,
- povzbudzovať žiaka a vytvárať podmienky a príležitosti pre jeho pozitívne hodnotenie,
- oslovať ho rovnakým spôsobom ako ostatných spolužiakov,
- viesť žiaka k samostatnosti a primeranému sebahodnoteniu,
- klásť na žiaka primerané požiadavky, vyžadovať činnosti, ktoré môže s primeranou individuálnou pomocou učiteľa alebo spolužiakov zvládnuť,
- umiestniť žiaka v triede tak, aby mohol vnímať výklad učiteľa všetkými zmyslami,
- pri práci so žiakom používať vhodné učebné a kompenzačné pomôcky a učiť ho s nimi pracovať aj samostatne,
- pravidelne informovať rodičov o činnosti a vzdelávacích výsledkoch žiaka, v prípade školskej integrácie:
- podľa možnosti posadiť žiaka k takým spolužiakom, ktorí budú schopní a ochotní mu v prípade potreby pomôcť,
- podľa potreby prizvať špeciálneho pedagóga, školského logopéda, pedagogického asistenta a iných odborníkov k práci so žiakom,
- prekonzultovať pracovný postup vo výchovno-vzdelávacom procese so špeciálnym pedagógom,
- akceptovať a realizovať podmienky výchovno-vzdelávacieho procesu podľa konkrétnych odborných odporúčaní školského špeciálneho pedagóga, resp. poradenského zariadenia, v starostlivosti ktorého žiak je,
- všetkými prostriedkami pomáhať pri profesionálnej orientácii žiaka a tým prispieť k jeho sociálnemu začleneniu, inklúzii,
- zachovávať diskretnosť o problémoch žiaka s telesným postihnutím pred inými žiakmi, rodičmi.
- pozitívne hodnotiť – posilňovanie sebadôvery žiaka – výkony neporovnávať s výkonmi iných žiakov, porovnávať jeho vlastné výkony so súčasným a predchádzajúcim obdobím,
- pri písaní a samostatnej práci s textom nastaviť dlhší čas a pomalšie tempo diktovania
- v písaní diktátu zadávať iba polovicu textu, druhú časť nahradiť doplnovačkou pre jeden gramatický jav,

- v predmete matematika uľahčovať postupnosť krokov pri numerických operáciách a slovných úlohách didaktickými a kompenzačnými pomôckami.

4. Žiak s narušenou komunikačnou schopnosťou

Zásady pri práci

- NKS u žiaka sa nedá odstrániť zo dňa na deň. Žiaci sa za svoju chybnú výslovnosť zvyknú hanbiť, resp. môžu sa stať terčom výsmechu/šikanovania, je dôležité, aby pedagóg evidoval akékoľvek prejavy potenciálneho šikanovania už v ich zárodku a patrične na reagoval.
- NKS sa premieta do všetkých vyučovacích predmetov,
- podporovať verbálny výklad vizuálnymi podnetmi – obrázky, kresby, kľúčové slová napísané na tabuli, skutočné objekty,
- upraviť zasadací poriadok - umiestniť žiaka do blízkosti učiteľa (zrakový kontakt medzi žiakom a vyučujúcim),
- overovať si úroveň porozumenia a pochopenia zadania ústnych a písomných úloh,
- mať na pamäti dôstojnosť žiaka, zvážiť vhodný výber metód,
- v individuálnych prípadoch zvoliť inú formu preverovania vedomostí,
- poskytnúť žiakovi dostatok času na kognitívne spracovanie otázky a formulovanie odpovede,
- poskytnúť sémantické nápovedy vo forme napr. dokončovania viet,
- zadávať uzavreté otázky, na ktoré môže žiak odpovedať jednoslovnou alebo neverbálne,
- NKS, sa prenáša aj do písomného prejavu – zvoliť formu testov s možnosťou výberu odpovede,
- zvýrazniť kľúčové slová v zadaní, overiť ich porozumenie,
- tolerovať chyby v diktátoch z dôvodu nedostatočného porozumenia – chyby v segmentácii slov (spájanie predložiek, zámen alebo spojok s ďalšími slovami) alebo naopak oddeľovanie predpôd od koreňa slova,
- diktáty písať po vopred zvládnutej slabičnej/hlásokovej analýze/syntéze slova, následne písať diktát komentovaním (čo hovorí, to by mal aj napísať),
- v písomnom prejave sledovať písanie sykaviek, tolerovať chyby z nesprávnej výslovnosti (nepovažovať za chybné napísané)
- poskytovať viac času na prečítanie a vypracovanie úloh a na utvrdenie učiva,
- písomné práce výrazne redukovať,
- pri preverovaní vedomostí používať myšlienkové mapy,
- používať didaktické kompenzačné pomôcky,
- uprednostniť pri skúšaní formu, ktorá je pre žiaka najvýhodnejšia a ktorá predstavuje východisko pre hodnotenie jeho učebných výsledkov,
- gramatické chyby v písomnom prejave si pred písaním overiť ústne a až potom hodnotiť,
- využívať pri nadobúdaní nových poznatkov u žiaka sluchovú cestu – zamerať sa na osvojovanie predovšetkým s využitím sluchu (hlasné predriekavanie, prečítanie, audiozáznamy, používanie diktafónu a špeciálnych ozvučených počítačových programov zameraných na výučbu cudzieho jazyka a pod.),
- používať čo najviac názoru, čo najviac konkretizovať – využívať prepojenia slov (slovných spojení, textov) s obrázkami, konkrétnej činnosti, riešením situácii, dramatizáciou,
- preferovať takú formu skúšania, v ktorej je žiak úspešnejší a ktorá predstavuje východisko pre hodnotenie jeho učebných výsledkov,
- v písomnom prejave tolerantne hodnotiť slová zapísané foneticky správne,
- zamerať sa na osvojenie základov cudzieho jazyka pri nadobúdaní slovnej zásoby,

5. Žiak s autizmom alebo s inými pervazívnymi poruchami bez mentálneho postihnutia

Zásady pri práci

- žiakovi s PAS podávať rozsahovo jednoduchšie informácie, resp. ich rozkrokovať, rozčleniť na dielčie zadania, uplatňovať fyzické naznačenie, predvedenie (demonštrácia) alebo vizuálny názor s využívaním Piktogramov a alternatívnej komunikácie,
- v kolektívnych aktivitách z hľadiska prevencie potrebuje citlivý individuálny prístup pre ťažkosti s prispôsobovaním sa neznámej situácii, v orientácii v kolektívnych aktivitách: kde-kedy a čo má robiť, a v situáciách, ktoré nezodpovedajú jeho predstavám, alebo ktoré nemôže sám riadiť,
- pri kreslení mu musí byť určené zadanie a motivácia vo forme povzbudzovania a chválenia – nehodnotiť/nekomentovať nedostatky v kresbe,
- je nutné striedať aktivity náročné na čas a pozornosť s nenáročnými a pre žiaka motivujúcimi, stimulujúcimi jeho zvedavosť a záujem,
- z hľadiska prevencie problémového správania sa vyžaduje citlivý pozitívny prístup – potreba pozitívneho povzbudzovania, behaviorálneho „ladenia“ v situácii jeho zlyhávania,
- pri overovaní vedomostí rešpektovať jeho psychomotorické tempo, zadávať menej úloh v písomných skúškach, poskytovať viac času pri ústnych a písomných odpovediach, povzbudzovaním eliminovať neistotu žiaka,
- rešpektovať stav senzorického presýtenia i jeho hypersenzitivitu, najmä na určité zvukové, zrakové a pachové podnety – poskytovať mu oddych na pokojnom mieste,
- nehodnotiť kvalitu rysovacích výkonov, netrestať žiaka za nedodržanie okrajov pri vyfarbovaní geometrických telies, nepresnosť merania a zníženú kvalitu grafického prejavu, zameriavať sa na zvládnutie teoretických vedomostí,
- pri vyvodzovaní nového učiva si overiť, či porozumel výkladu nového učiva, zadaniu úloh,
- pri písaní žiakovi poskytovať dlhší čas na splnenie predloženej úlohy,
- stanoviť jasné pravidlá vo vzájomnej komunikácii vo forme písomnej dohody (žiaka pochválime po dodržaní tejto dohody),
- vzhľadom k určitým grafomotorickým ťažkostiam s osvojením si písanej formy grafém, je nutné zväziť preferenciu písania grafém formou veľkej tlačenej abecedy alebo Comenia Skript,
- v prípade zhoršenia grafomotorických schopností preferovať písomné skúšky formou doplnovačiek, označovania správnej odpovedi z volieb z možností, poskytnúť viac času na zápis úloh a učiva,
- z hľadiska ťažkostí so správaním podľa potreby uplatňovať behaviorálne stratégie – odklon pozornosti, time-out, jasné vymedzenie toho, čo očakávame spolu so zážitkovým učením,
- využívať kompenzačné pomôcky podľa potreby žiaka,
- žiak má zavedený informačný slovníček, zaznamenávať všetky domáce úlohy, pokyny na vyučovanie a prípravu,
- v rámci eliminácie preťaženia je prospešné poskytnúť mu sociálne voľno formou dištančného vzdelávania a ospravedlniť žiaka s fyzickej neprítomnosti na vyučovaní pre potrebu psychického oddychu v domácom prostredí.

6. Žiak chorý a zdravotne oslabený

Zásady pri práci

- dôkladne sa oboznámiť s diagnózou a prognózou žiaka,
- zoznámiť sa s príznakmi ochorenia alebo zdravotného oslabenia, spôsobmi liečby, so situáciami, ktoré by mohli nastať počas jeho výchovy a vzdelávania (napr. záchvat a iné) i s pomocou, ktorú by žiak mohol potrebovať,
- akceptovať problémy žiaka spojené s jeho chorobou alebo zdravotným oslabením a rešpektovať špecifiká jeho osobnosti,

- zohľadňovať špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiaka, ktoré vyplývajú z jeho choroby alebo zdravotného oslabenia,
- rešpektovať správanie a prejavy žiaka spôsobené jeho chorobou alebo zdravotným oslabením,
- podporovať a primerane usmerňovať sebarealizáciu žiaka,
- povzbudzovať žiaka a vytvárať podmienky a príležitosti pre jeho pozitívne hodnotenie,
- viesť žiaka k samostatnosti a primeranému sebahodnoteniu,
- klásť na žiaka primerané požiadavky, vyžadovať činnosti, ktoré môže s primeranou individuálnou pomocou učiteľa alebo spolužiakov zvládnuť,
- umiestniť žiaka v triede tak, aby mohol vnímať výklad učiteľa všetkými zmyslami,
- podľa možnosti posadiť žiaka k takému spolužiakovi, ktorý bude schopný a ochotný mu v prípade potreby pomôcť,
- pri práci so žiakom používať vhodné pomôcky (po dohode so špeciálnym pedagógom),
- akceptovať a realizovať podmienky výchovno-vzdelávacieho procesu podľa konkrétnych odborných odporúčaní (predovšetkým lekára a iných zainteresovaných odborníkov) ,
- pravidelne informovať zákonných zástupcov o činnosti a vzdelávacích výsledkoch žiaka,
- podľa potreby prizvať špeciálneho pedagóga (školského logopéda, asistenta učiteľa) k práci so žiakom,
- prekonzultovať pracovný postup vo výchovno-vzdelávacom procese so špeciálnym pedagógom,
- všetkými prostriedkami pomáhať pri profesionálnej orientácii žiaka, a tým prispieť k jeho sociálnemu začleneniu, inklúzii,
- zachovávať diskretnosť o problémoch chorého alebo zdravotne oslabeného žiaka pred inými žiakmi, rodičmi a pod.

7. Žiak s vývinovými poruchami učenia

Zásady pri práci

- rešpektovať osobné pracovné, psychomotorické tempo – pri vypracovávaní úloh, zadávať menej úloh v písomných skúškach, poskytnúť viac času pri písomných a ústnych odpovediach,
- posadiť žiaka na také miesto, kde najviac zabránime rozptýleniu jeho pozornosti rušivými vplyvmi aby mohol pedagóg priebežne monitorovať jeho prácu a porozumenie zadaným úlohám,
- uplatňovať individuálny prístup vyučujúceho – kontrola jeho práce a postupnosť krokov pri numerických operáciách pre lepšiu orientáciu v slovných úlohách a úlohách s dvojkrokovým riešením,
- rozkrokovat' úlohy – pri slovných úlohách, pyramídových úlohách, reťazovkách a zložených úlohách,
- nezádávať úlohy limitované časom,
- zautomatizovať prechod cez základ desať – hľadať správny algoritmus, ktorý si žiak dokáže zapamätať a aplikovať v praktických úlohách,
- vedomosti overovať i ústnou formou, najmä však po písaní diktátu, preskúšať verbálne pravidlá – žiak má možnosť opraviť si svoje chyby, poskytnúť mu dlhší čas na kontrolu napísaného, zobrať mu zošit ako poslednému,
- kontrolný diktát dovoliť žiakovi napísať ako domácu úlohu pred diktovaním na vyučovacej hodine, alebo sa inou formou oboznámiť s diktovaným textom,
- možnosť písať skrátený diktát – žiak píše iba vybrané vety podľa pokynov učiteľa,
- žiak píše diktáty individuálne, len v rozsahu zvládutej sluchovej analýzy, syntézy, zvýrazňovať mu dlhé, mäkké slabiky, prípadne píše komentovaný diktát – najprv slovo rozoberieme a potom ho napíše,

- chyby v diktáte neopravovať červenou ceruzkou kvôli fixácii nesprávneho tvaru slova – zvýrazniť správny tvar, ktorý žiak niekoľkokrát odpíše,
- diktát nehodnotiť známku horšou ako 3 a rozlišovať špecifické od nešpecifických chýb, vyčísliť len počet chýb,
- vo výuke používať viacfarebné zápisy a zvýraznenia textu,
- možnosť doplnovacích cvičení na overenie znalosti gramatických pravidiel,
- uplatňovať individuálny prístup pri vyhľadávaní slovných druhov v texte a určovaní gramatických kategórií najmä ohybných slovných druhov,
- uplatňovať multisenzoriálny prístup vo výuke – používame vo výklade, pri osvojovaní si nového učiva čo najviac zmyslov (pozeraj – počúvaj – hovor – napíš – ukáž)

Cudzí jazyk

- spájať obrázky s hovoreným slovom (pexeso),
- prepájať rozprávania s fyzickou aktivitou (dramatizácia),
- nové prvky – slovíčka, idiomy následne zapájať do konverzácie a používať ich,
- uprednostňovať hovorenú formu jazyka – zmysluplnosť, porozumenie – použiteľnosť,
- chyby posudzovať (opravovať) „benevolentnejšie“, hlavným cieľom je zrozumiteľnosť, porozumenie – nie bezchybnosť – nebrať žiakovi chuť a odvahu tým, že ho neustále opravujeme),
- opraviť iba aktuálne preberaný jav – aby sa chyba zbytočne nefixovala,
- žiaka je vhodné hodnotiť priebežne, nie z komplexných záverečných testov,
- nové slovíčka sa učiť vždy vo väzbe (Open the window, please!),
- nevyžadovať doslovný preklad,
- využívať techniky hľadania textov k obrázkom, piesne, riekanky,
- čítať slová ako celky – globálna metóda,
- nepoužívať tzv. Bubliny (gap places), pretože žiak má problémy s orientáciou v texte,
- klásť reálne zvládnuteľné ciele,
- nepostupovať k vyššej úrovni, pokiaľ nie je osvojená nižšia úroveň,
- vyskúšať, či nebude vyhovovať tzv. „sluchová cesta“ – zamerať sa na osvojovanie predovšetkým s využitím sluchu (hlasné predriekávanie, prečítanie, audiozáznamy, špeciálnych ozvučených počítačových programov zameraných na výučbu cudzieho jazyka),
- pri overovaní osvojených slovíčok písomnou formou tolerovať drobné chyby v zápiseumožniť fonetické písanie slov – píš ako počuješ, vynechávanie a zámény písmen,
- využívať kompenzačné pomôcky (napr. tabuľky s gramatickými javmi),
- zamerať sa na konverzáciu a sluchovú podobu jazyka, ovládanie základnej slovnej zásoby, praktické využitie jazyka v živote,

Ostatné predmety

- rešpektovať zníženú úroveň žiakovho grafického prejavu, nepovažovať to za chybu,
- poskytnúť žiakovi vyššie časové nastavenie pri súvislej samostatnej práci s textom,
- vedomosti preverovať takou formou, ktorá je pre žiaka najvýhodnejšia a ktorá predstavuje východisko pre hodnotenie jeho učebných výsledkov,
- žiak postupuje po krokoch, po zvládnutí predchádzajúcich cvičení postupne zvyšovať nároky,
- pri ústnej odpovedi nevyžadovať pohotovú odpoveď, vytvárať priaznivú, ústretovú atmosféru, poskytovať pomocné otázky alebo záchytné body, žiak má možnosť opravy,
- využívať i uzavreté otázky, na ktoré môže odpovedať stručne – jednoslovne, netrvať na odpovedi celou vetou,

- v písomnom prejave voliť takú formu práce, aby stačila len krátka odpoveď, nenechávať ho zbytočne písať dlhé zápisy – často sú potom také zápisy pre žiaka nepoužiteľné pre svoju nečitateľnosť a nemôže sa z nich učiť,
- správanie – žiak má založený slovník, v ktorom si značí úlohy, je potrebné ho pravidelne kontrolovať,
- obmedziť mechanické osvojovanie faktov bez súvislostí,
- nehodnotiť chyby v písomnom prejave, ale iba obsahovo správnu odpoveď.

8. Žiak s poruchou aktivity a pozornosti

- viesť žiaka k utváraniu organizačných a študijných zručností, učiť ho usporiadať si pracovný priestor, zaznamenávať domáce úlohy,
- pred vysvetľovaním učiva povedať základnú osnovu a vysvetliť nové, neznáme pojmy
- v rámci vyučovacej hodiny zahrnúť čo najviac rôznorodých aktivít, ktoré upútajú pozornosť žiaka, ale nebudú zbytočne rozptyľovať,
- vysvetľovanie nového učiva, ktoré si vyžaduje dlhšiu dobu, je vhodné rozdeliť na viac relatívne ucelených častí, vyhnúť sa dlhšiemu monotónnemu monológovi,
- uisťovať sa, či žiak sleduje výklad učiteľa, udržiavať s ním zrakový kontakt,
- keď je nepokojný, podísť k nemu, dotknúť sa ho, napr. na ramene, čím mu dáme najavo, že mu venujeme pozornosť,
- v prípade výraznejších prejavov vyrušovania a nesústredenia umožniť žiakovi na určitú dobu venovať sa inej činnosti podľa odporúčania odborných zamestnancov (psychológa, špeciálneho pedagóga, napr. kresleniu, hre s hračkou, stavebnicou a pod., najlepšie v samostatnej lavici, alebo ho umiestniť do relaxačného kútika v triede, ak je vytvorený, prípadne požiadať o intervenciu špeciálneho pedagóga, školského psychológa priamo v triede alebo aj mimo triedy podľa potreby,
- upútať pozornosť žiaka jeho aktívnym vtiahnutím do procesu vyučovania poverením určitými úlohami, napr. rozdávaním pomôcok, písaním kľúčových slov na tabuľu, zotretím tabule, zozbieraním zošitov, testov, čo zároveň znamená striedanie psychických a fyzických aktivít a príležitosť na pohybové uvoľnenie,
- udržiavať jeho pozornosť, napr. opýtaním sa na jeho názor z času na čas, položením otázky, aj takej, ktorá sa netýka práve preberaného učiva,
- požiadať ho, aby voľne zopakoval otázku, či zadanie úlohy, t. j. presvedčiť sa, či žiak pochopil zadanie ucelene, prípadne jeho podstatu alebo znenie otázky,
- čiastočne naznačiť odpoveď, keď sa žiak „zasekne“,
- udržiavať pozornosť žiaka pri skúšaní vyžadovaním stručných odpovedí od žiakov jedného za druhým,
- striedať činnosti vyžadujúce zvýšenú pozornosť s činnosťami, resp. úlohami, kedy žiak pracuje samostatne, prípadne s relaxačnými chvíľkami,
- verbálne vysvetľovanie dopĺňať názornými ilustráciami, používať rôzne názorné, audio a video pomôcky, ktoré upútajú žiakovu pozornosť,
- pri riešení niektorých úloh používať metódu skupinovej práce, kedy má žiak splniť konkrétnu čiastkovú úlohu v rámci pracovného tímu, pričom výsledky práce môžu vzájomne kontrolovať žiaci,
- využívať alternatívne formy preverovania vedomostí - dať žiakovi možnosť odpovedať formou, ktorá je preňho výhodnejšia – ak má problémy s písomnou odpoveďou, nechať ho odpovedať ústne a naopak,
- stanoviť primerané krátkodobé čiastkové študijné ciele, ktoré je žiak schopný splniť v reálnom časovom termíne a trvať na ich dodržaní,

9. Žiak so všeobecným intelektovým nadaním

- špecifikum výchovy a vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním spočíva v možnosti vyššieho učebného zaťaženia, prehlbovania a rozširovania učiva. To sa uskutočňuje v rámci predmetov vymedzených v školskom vzdelávacom programe.
- pri výchove a vzdelávaní žiakov s intelektovým nadaním je vhodné popri frontálnom (transmisívnom) vyučovaní čo najčastejšie využívať moderné aktivačné edukačné metódy ako kooperatívne skupinové učenie, projektové vyučovanie, prvky integrovaného tematického vyučovania, hodnotenie samostatných domácich prác (vrátane skupinového hodnotenia a sebahodnotenia), mentoring ap.
- do vyučovania možno zapojiť aj učiteľov 2. stupňa ZŠ a nadviazať spoluprácu s učiteľmi gymnázia. Pre výchovu a vzdelávanie žiakov so všeobecným intelektovým nadaním so zdravotným znevýhodnením platia špecifiká opísané v kapitole 7.1 Štátneho vzdelávacieho programu.

10. Žiak s mentálnym postihnutím

- pri vzdelávaní žiaka s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia využívať skupinové, kooperatívne a alternatívne formy vyučovania. Ktoré umožňujú diferenciaciu a individualizáciu výchovy a vzdelávania, deľbu práce, komunikáciu, vzájomnú pomoc a včleňovanie žiaka s mentálnym postihnutím do kolektívu triedy.
- zohľadniť motorickú instabilitu žiaka a minimalizovať nežiadúce prejavy správania.
- vytvárať podmienky pre pozitívne hodnotenie na upevnenie kladných zážitkov v triede.
- orientovať vzdelávanie na využiteľnosť vedomostí v situáciách praktického života.
- umožniť žiakovi s mentálnym postihnutím používať špeciálne učebné pomôcky, ktoré mu uľahčia edukáciu.
- v individuálnom vzdelávacom programe (IVP) je potrebné vychádzať zo Vzdelávacieho programu pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia, z jeho obsahu vzdelávania
- rámcový učebný plán tohto žiaka je rovnaký ako u žiakov bežnej triedy
- vo vyučovacích predmetoch hudobná výchova, výtvarná výchova, telesná a športová výchova a etická výchova je možné tohto žiaka vzdelávať podľa obsahu vzdelávania žiakov bežnej triedy. Ak je v týchto vyučovacích predmetoch potrebné žiakovi redukovať učivo, uvádza sa v jeho IVP. Vyučovací predmet vecné učenie má žiak vtedy, keď majú žiaci bežnej triedy predmet prvouku alebo prírodovedu. Vlastiveda je integrovaný predmet v 4. až 6. ročníku ŠZŠ, prostredníctvom ktorého žiaci s mentálnym postihnutím získavajú základné poznatky z oblasti prírodovedných a spoločenskovedných odborov. Preto sa predmet vlastiveda vyučuje vtedy, keď majú žiaci bežnej triedy predmet vlastivedu a prírodovedu.
- Pri hodnotení žiaka postupovať podľa metodického pokynu č. [19/2015](#) na hodnotenie a klasifikáciu prospěch a správania žiakov s mentálnym postihnutím – primárne vzdelávanie. Žiaka je možné hodnotiť aj slovným hodnotením o dosiahnutých vzdelávacích výsledkoch bez vyjadrenia stupňov klasifikácie, prospěchu na základe §55 a 56 školského zákona 245/2008. Ak je tento žiak v jednotlivých vyučovacích predmetoch klasifikovaný dostáva rovnaké vysvedčenie ako ostatní žiaci bežnej triedy.
- v doložke vysvedčenia žiaka sa uviesť informáciu, že žiak bol vzdelávaný podľa variantu „ A.“ Pri výchove a vzdelávaní žiaka s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia sa používa triedna dokumentácia pre bežné základné školy.

Vyučovanie špecifických predmetov ILI, RŠF, TKC

Vo vyučovaní špecifických predmetov uplatňujeme dodatok č.2 – ktorý schválilo MŠVVaŠ SR dňa 25. januára 2019 pod číslom 2019/6550:2-A1040 s účinnosťou od 1. februára 2019.

Hodnotenie žiakov so zdravotným znevýhodnením

Hodnotenie dosiahnutých výsledkov v edukačnom procese je nástroj, ktorým žiaka prirodzene motivujeme k sebahodnoteniu, ale aj k vyššiemu výkonu. Hodnotenie je nastavené humanisticky a objektívne voči každému žiakovi, to znamená, že je orientované na pokrok v rozvoji žiaka, zisťovaní a hodnotení zmien, v jeho postojoch, schopnostiach, zručnostiach i vedomostiach proti jeho predchádzajúcemu stavu.

Pri žiakoch s možnými oslabeniami napr: v oblasti pamäti, pozornosti, pohybe, zmyslovom vnímaní je dôležité upraviť obsah výchovy a vzdelávania a hodnotenie tak, aby im umožnil rozvíjať ich schopnosti, zručnosti a celú osobnosť a zároveň sa cítili podporovaní a zapojení do výchovnovzdelávacieho procesu. Všetky úpravy je potrebné realizovať v súlade s potrebami, schopnosťami a vývinovými špecifikami každého žiaka.

- Pri hodnotení a klasifikácii žiaka so zdravotným znevýhodnením postupujeme podľa § 55 a 56 školského zákona č. 245/2008 Z. z.
- Žiakov so ŠVVP hodnotíme podľa [Metodických pokynov č.22/2011](#) na hodnotenie žiakov ZŠ č.2011-3121/12824:4-921 vydaných MŠVVaŠ a jeho prílohy č.2. Zásady hodnotenia žiaka so zdravotným znevýhodnením začleneného v základnej škole.
- V doložke vysvedčenia sa uvedie: „Žiak bol vzdelávaný podľa individuálneho vzdelávacieho programu.“
- pri hodnotení a klasifikácii žiaka so ZZ sa hodnotia jeho čiastkové výsledky podľa školského a individuálneho vzdelávacieho programu s využitím kompenzačných pomôcok rovnocenne s výsledkami intaktných žiakov,
- posudzujeme učebné výsledky žiaka objektívne a primerane náročne prihliadajúc na vynaložené úsilie, svedomitosť, individuálne schopnosti, záujmy a na predpoklady ďalšieho vzdelávania po ukončení povinnej školskej dochádzky.
- pri hodnotení je potrebné v plnej miere rešpektovať jeho individuálne osobitosti s maximálnym podporovaním jeho sebavedomia.

Špeciálnopedagogická intervencia

Žiaci so zdravotným znevýhodnením sa zúčastňujú špeciálnopedagogických intervencií so školským špeciálnym pedagógom podľa potreby v prípade, že žiak/žiačka zlyháva. ŠPG monitoruje ich napredovanie. Intervencia sú zamerané na zmiernenie, prípadne na odstránenie deficitov v oslabených oblastiach. Centrá poradenstva a prevencie zabezpečujú komplexný poradenský servis pre kmeňovú školu.

1. rozvoj a podpora pohybových schopností
2. rozvoj a podpora zmyslového vnímania
3. rozvoj a podpora kognitívnych schopností
4. rozvoj a podpora komunikačnej schopnosti
5. rozvoj a podpora sociálno-komunikačných zručností
6. rozvoj a podpora emocionality
7. rozvoj a podpora sebaobsluhy

Spolupráca so zákonným zástupcom a podiel žiaka na vyučovacom procese

- pri zhoršení prospechu a správania iniciujeme osobný kontakt so zákonným zástupcom,
- zákonný zástupca je povinný spolupracovať so školou pri jednotnom prístupe ku žiakovi doma i v škole,
- zákonný zástupca musí ohlásiť zmeny vyplývajúce z nových vyšetrení a ich záverov,
- zákonný zástupca dohliada na prípravu žiaka do školy, zabezpečí plnenie domácej prípravy,
- žiak sa pravidelne, samostatne podľa svojich schopností, ale vždy pod dohľadom dospelého čo najdôslednejšie pripravuje na vyučovanie ,
- samostatne a pohoťovo si pred každou vyučovacou hodinou pripraví učebnice, zošity, písacie a iné pomôcky na lavicu,
- v prípade, že nerozumie preberanému učivu alebo domácej úlohe, opýta sa vyučujúcich, pedagogického asistenta alebo zákonného zástupcu,
- každý deň si nosí odporúčané kompenzačné pomôcky do školy a podľa pokynov s nimi pracuje na vyučovaní i doma.

Vyhodnotenie – kontrola IVP:

Prehodnotenie plnenia IVP sa realizuje polročne na hodnotiacich pedagogických radách a na konci školského roka podrobnejšie analyzujeme IVP so stanovením odporúčaní na ďalší školský rok.

„Rodič/zákonný zástupca vyjadruje v súlade s § 7a) ods. 1 školského zákona informovaný súhlas s individuálnym vzdelávacím programom svojho dieťaťa. Vyhlasuje, že bol riadne poučený o dôsledkoch tohto súhlasu. Akékoľvek zmeny v IVP budú realizované po spoločnom odsúhlasení zmien (písomne podpisom alebo elektronicky, či emailom).“ Elektornická alebo tlačенá kópia tohto IVP sa poskytuje zákonnému zástupcovi v súlade s [§ 7 ods. 1\) vyhlášky č 223/2022 Z.z o ZŠ](#)

PROCES PRIDEĽOVANIA PODPORNÉHO OPATRENIA

KROK 1. Žiadosť o vyjadrenie na účel poskytnutia podporného opatrenia.

KROK 2. Vyjadrenie na účely poskytnutia podporného opatrenia.

KROK 3. Žiadosť o poskytnutie podporného opatrenia.

KROK 4. Vyjadrenie riaditeľa školy o poskytnutí podporného opatrenia.

UYJADRENIE NA ÚČEL POSKYTNUTIA PODPORNÉHO OPATRENIA POSKYTUJE:

ŠKOLA

1. a 2. stupeň podporných úrovní
v systéme poradenstva a prevencie:

- učiteľ,
- školský špeciálny pedagóg,
- odborný zamestnanec.

ZARIADENIE PORADENSTVA A PREVENIE

3. a 5. stupeň podporných úrovní
v systéme poradenstva a prevencie:

- odborný zamestnanec.

PODPORNÉ OPATRENIE

- a) poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní
- c) zabezpečenie činností na rozvoj pohybovej schopnosti, zmyslového vnímania, komunikačnej schopnosti, kognitívnej schopnosti, sociálno-komunikačných zručností, emocionality a sebaobsluhy
- e) zabezpečenie poskytovania kurzu vyučovacieho jazyka školy alebo inej podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy
- f) zabezpečenie doučovania alebo cieleného učenia na dosiahnutie najvyššieho individuálneho kognitívneho potenciálu dieťaťa alebo žiaka
- j) činnosť na podporu sociálneho zaradenia
- k) činnosť na podporu predchádzania ukončenia školskej dochádzky v nižšom ako poslednom ročníku základnej školy alebo strednej školy
- n) poskytovanie zdravotnej starostlivosti
- q) zabezpečenie úpravy priestorov školy určených na podporu vnímania a nadobúdanie zručností
- r) odstraňovanie fyzických bariér v priestoroch školy alebo školského zariadenia a organizačných bariér pri výchove a vzdelávaní
- s) zabezpečenie diétného stravovania

ZARIADENIE PORADENSTVA A PREVENIE

3. a 5. stupeň podporných úrovní
v systéme poradenstva a prevencie:

- odborný zamestnanec.

PODPORNÉ OPATRENIE

- b) poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy obsahu výchovy a vzdelávania a hodnotenia výsledkov dosiahnutých deťmi alebo žiakmi vo výchove a vzdelávaní
- d) činnosť na podporu dosahovania školskej spôsobilosti
- g) skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia
- h) zabezpečenie vzdelávania sa vo vyučovacom predmete alebo vo vzdelávacej oblasti vo vyššom ročníku
- i) zabezpečenie osobitných foriem komunikácie dieťaťa so zdravotným postihnutím alebo žiaka so zdravotným postihnutím so školou alebo so školským zariadením
- l) špecializované kariérové poradenstvo
- m) zabezpečenie pôsobenia pedagogického asistenta v triede
- o) zabezpečenie sebaobslužných úkonov podľa osobitného predpisu(80c) v čase výchovno-vzdelávacieho procesu
- p) poskytnutie špeciálnych edukačných publikácií a kompenzačných pomôcok

BEZ VYJADRENIA

PODPORNÉ OPATRENIE

- t) prevencia na podporu fyzického zdravia, duševného zdravia a prevencia výskytu rizikového správania
- u) krízová intervencia

Spracovali: Mgr., Bc. Oľga Štrbová
Mgr. Michaela Juhásová
školské špeciálne pedagogičky

Dňa: 25.3.2024